



Duurzaam zonder Dogma

Toen Bureau Mijnheer mij vroeg om als fotograaf mee te werken aan het Mode Magazine, en een aantal pagina's te vullen met mijn fotografie gekoppeld aan het thema 'mode in de vastgoedbranche', voelde ik me vereerd en besloot ik al snel om mee te doen.

Op zoek naar de 4 E's

Als onderwerp koos ik voor de 'cradle to cradle' wijze van denken, toegepast bij het bouwen van onroerend goed. Dit gedachtegoed is in de basis ontwikkeld door William McDonough (een Amerikaanse architect) en Michael Braungart (een Duitse chemicus). Het onderwerp spreekt mij persoonlijk aan, en ik verwacht dat de 'cradle to cradle' gedachte motiveert en inspireert om 'de nalatenschap' op de planeet aarde voor de toekomstige generaties te verbeteren. De 'cradle to cradle' filosofie zal een serieuze bijdrage leveren aan de bewustwording van de noodzaak tot recyclen, afval verwerken en hergebruiken, de eindigheid van grondstoffen, energieopwekking, oftewel de bio- en technokringlopen vanaf de basis van een concept- en ontwerpfase.

Ook op het toekomstige adres voor mijn nieuwe fotostudio aan de Sloterkade in Amsterdam zijn elementen van dit gedachtegoed terug te vinden – onder meer door het hergebruik van een voormalig bakkerspand van twee eeuwen terug, waar later ook nog een bordeel was gevestigd. Neem vooral ook een kijkje op www.paulbornfotografie.nl.

Ik kreeg bij dit project hulp van John Venneman van 'op ten noort blijdensteijn architecten en adviseurs' uit Utrecht. Dit bureau heeft de visie van McDonough en Braungart in een nog breder perspectief geplaatst en een koppeling gemaakt naar de 4E Waardebepaling: Eerlijkheid, Ecologie, Economie en Emotie. Om deze 4 E's te visualiseren zijn we op zoek gegaan naar projecten die één of meer E's uitstralen.

Paul Born



Wereld Natuur Fonds Zeist
Een ontwerp van
RAU architecten uit Amsterdam.

In de architectuur geldt: wie duurzaamheid meer wil laten zijn dan een rage, doet er verstandig aan het fenomeen duurzaamheid als geheel te benaderen. Methodisch, zodat je per project een duurzaamheidsprofiel kunt ontwerpen dat recht doet aan de plek en de opgave.

Op ten noort blijdenstein, architecten en adviseurs, heeft in een jarenlange ervaring een sterke methodische benadering ontwikkeld: de 4E waardebeoordeling. Deze waardebeoordeling is gebaseerd op de vier kernwaarden:

Ecologie, Economie, Eerlijkheid en Emotie.

De methode gaat uit van het goede van vele visies en stromingen. Het is een dynamisch model. Een gereedschapskist met duurzaamheidsinstrumenten. Het stelt ons in staat om van elk project duurzaam maatwerk te maken onder het motto:

Duurzaam zonder Dogma.

Niet alleen dient de oplossing een ethische waarde te hebben, goed voor de mens in het bijzonder en de mensheid in het algemeen, ook is het van belang dat de milieuwaarde positief is voor bio- en technosfeer.

Daarnaast dient de oplossing voldoende functionaliteit te bevatten, vertaalbaar naar financiële waarde maar ook een hoge belevingswaarde te hebben. Als iets goed voelt en mooi gevonden wordt zal er langer gebruik van gemaakt worden. Als alle waarden positief zijn, maak je een optimale match tussen mens en ruimte.



- **Eerlijkheid - ethische waarde -> goed naar mens (en dier)**
- **Ecologie - milieuwaarde -> goed voor de aarde**
- **Economie - financiële / functionele waarde -> goed qua functionaliteit**
- **Emotie - belevingswaarde -> goed in beleving**

Dat is waar op ten noort blijdenstein naar streeft!





Eerlijkheid - ethische waarde

Deze wordt bepaald door een aantal criteria. Is de oplossing goed voor mens en dier? Goed in de zin van 'met respect voor' en in de maatschappelijke context van het betrokken land? Hebben alle deelnemers in de productieketen een gelijke behandeling gekregen qua kansen en betaling? Is er geen gebruik gemaakt van kinderarbeid? Is er geen sprake van dierenleed? Kortom: kan met een gerust hart gesteld worden dat naar alle eer en geweten een zo 'eerlijk' mogelijke keuze is gemaakt?

Waar de stad in land overgaat aan de zuidoostkant van Utrecht, meandert de Kromme Rijn en vind je De Moestuin Maarschalkerweerd. Dit is niet zomaar een plek waar groenten en fruit worden geteeld, dit is een uniek project dat met een tuin, de moestuinwinkel en het lunchcafé voorziet in het bieden van dagbesteding en arbeidsintegratie aan mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. In samenwerking met Abrona worden via leer- en werktrajecten jongeren met een arbeidshandicap mogelijkheden geboden om te reintegreren in de arbeidsmarkt.

De bestaande huisvesting en de oude kas zijn gerenoveerd en ingericht op de nieuwe functie. Op deze manier is een bijdrage geleverd aan de maatschappij, niet alleen naar de betrokken mensen maar ook wat betreft de aandacht voor biologisch telen.

In De Moestuin worden bijzondere, oude rassen gekweekt en er wordt een uniek stuk cultuurlandschap in Utrecht-Oost behouden. De Moestuin is een biologische tuin met zorg voor de natuur, maar vooral ook voor mensen.

**De Moestuin
Maarschalkerweerd
Een sponsorproject van
op ten noort blijdenstein.**



Ecologie - milieuwaarde

Belangrijke elementen die de milieuwaarde bepalen zijn: water, energie, lucht en grondstoffen. Toepassing van de Cradle to Cradle (C2C) benadering houdt in dat afval voedsel is in de biosfeer (kringloop van levend materiaal) en technosfeer (kringloop van natuurlijke grondstoffen op aarde)

Gebruik is geen probleem maar het verstoren van de natuurlijke cycli wel. Een gedachte om het gebouw te zien als "boom", een levend organisme dat onderdeel is van het ecologische systeem en wellicht waarde toevoegt in plaats van vermindert, is hierbij illustratief.

Het nieuwe kantoorpand van het Wereld Natuur Fonds is een gerenoveerd gebouw, herrezen uit de nog goed bruikbare basis van een oud laboratorium. Ontworpen om elkaar te ontmoeten. Niet alleen voor de mensen die er werken, maar ook voor de mensen die het bezoeken. In het pand zijn, mede dankzij de vele sponsors, veel innovatieve technieken toegepast. Het is een gebouw dat goed per openbaar vervoer bereikbaar is. Een plek waar je in de natuur vóór de natuur werkt. Een gebouw dat ook ruimte biedt aan allerlei dieren. Het eigenzinnige ontwerp is gebaseerd op een CO₂-neutrale strategie die vier stappen kent. De eerste stap is beperking van de energievraag en de tweede stap is het gebruik van duurzame energiebronnen. De derde en vierde stap, van toepassing indien de eerste twee stappen de energiebehoefte niet geheel afdekken, is het efficiënte gebruik van eindige energiebronnen en compensatie van de CO₂-uitstoot van de eindige energiebronnen.

**Wereld Natuur Fonds Zeist
Een ontwerp van
RAU architecten uit Amsterdam.**



Economie - financiële / functionele waarde

Een grote stap voorwaarts in het gedachtegoed van McDonough en Braungart is het combineren van milieuwaaarde en economie. Duurzaamheid levert geld op in plaats van dat het geld kost, en krijgt daarmee een veel bredere acceptatie. We hebben het hier over aspecten van de gekozen oplossing die de financiële waarde bepalen zoals efficiency en effectiviteit. Hoe efficiënt wordt er omgegaan met ruimte? Maar ook: hoe vertaalt de gekozen oplossing zich bijvoorbeeld naar de productiviteit van de mens die gebruik gemaakt van de gecreëerde ruimte?

Dit in 2003 opgeleverde project is een goed voorbeeld van duurzaamheid door slim met ruimte om te gaan. Door een innovatief kantoorconcept met intensief ruimtegebruik te ontwikkelen is het mogelijk geworden om 16% te bezuinigen op het bruto vloeroppervlak. Hierdoor is het mogelijk geworden het gebouw te laten passen in de locatie en veel materiaal en kosten te besparen. Minder bouwen is ook duurzaam bouwen!

Een flexibele kantoorinrichting met aandacht voor de werkomstandigheden kan er ook voor zorgen dat de productiviteit toeneemt. Door de verhoging van het welzijn maar ook direct doordat het werk gewoon beter gedaan kan worden. Activiteit gerelateerd werken is hierbij het credo.

Daarnaast is er een DuBo concept ontwikkeld waarin de aspecten ventilatie, daglichttoetreding, thermische behaaglijkheid, energiezuinigheid, en het ontwerp van de gevel en de doorsnede van het gebouw tot een samenhangend geheel zijn verwerkt. De E van Ecologie is in dit project daarmee ook goed vertegenwoordigd.

Belastingkantoor Almelo Een ontwerp van op ten noort blijdenstein.

Emotie - belevingswaarde

Zonder deze waarde zou de wereld voor ons als mens wel erg saai worden. We willen 'iets beleven': architectuur mooi vinden, we willen ons prettig voelen in een ruimte, ons daarmee kunnen identificeren, ons daarin veilig voelen. Emotioneel en voornamelijk onbewust gedrag maar daarmee niet minder belangrijk. Per slot van rekening is minimaal 95 % van ons gedrag onbewust. Al onze zintuigen werken mee in de beoordeling van onze omgeving, die het 'ervaren' van de ruimte tot stand doen komen.

Het Twenthe Centrum is een voormalige spinnerij annex textielfabriek. Het gebouw stamt uit 1913 en is gelegen aan de rand van het centrum van Almelo, naast het station. Eind zeventiger jaren lag het monumentale fabriekscomplex er verlaten en vervallen bij. De voorbereidingen voor herbestemming zijn in 1980 gestart. Op voorstel van op ten noort blijdenstein is de Stoomspinnerij hergebruikt en ingepast in het omliggende winkelgebied.

Na restauratie en verbouwing huisvest het Twenthe Centrum nu kantoren, showrooms, detailhandel, een bedrijfsverzamelgedeelte, een modevakschool en een mannequinopleiding. In het hoofdgebouw worden enkele patio's aangebracht. Nieuwbouw van appartementen wordt toegevoegd om daarmee het project financieel haalbaar te maken.

Duurzaamheid door Emotie is in dit verband op veel manieren uit te leggen: het behoud van het complex vanuit esthetische principes: simpel omdat het een mooi gebouw is en we het niet kwijt willen. Maar ook vanuit sociaal-maatschappelijk oogpunt: het gebouw als symbool voor de rijke historie van 'de textielindustrie' in Twente, als herinnering aan het verleden. ■

John Venneman is adjunct directeur
adviseur huisvesting / gebouwen
op ten noort blijdenstein architecten & ingenieurs



Twenthecentrum Almelo
Een lopend project van
op ten noort blijdenstein.